

DMUNyt 2005 nr. 3, 31. marts 2005

Mere end 2000 nye plante- og dyrearter på Den danske Rødliste

I dag offentliggør Danmarks Miljøundersøgelser (DMU) rødlistestatus for i alt 2.209 arter af danske svampe, insekter, edderkopper og fugle der er blevet vurderet i 2004. Gennemgangen viser at hver fjerde art vurderes som forsvundet eller truet i større eller mindre grad.

Den danske Rødliste viser hvilke danske dyr og planter som er forsvundet eller truet i større eller mindre grad, og hvilke der ikke er det. Ved vurderingen i 2004 har specialisterne fundet at 558 arter er forsvundet eller truet i større eller mindre grad. Det svarer til 25 % af arterne. 66 arter er forsvundet fra Danmark siden 1850, mens 110 vurderes næsten truet. 1.455 arter (66 %) er vurderet som ikke truede, mens der ikke har været tilstrækkelige data til at bedømme de sidste 196 arter (9 %).

[figur indsættes her]

Det kan være fristende at se på det samlede antal frem- og tilbagegange siden den seneste vurdering i 1997 for om muligt at se en samlet tendens. Der er dog flere grunde til at dette ikke giver mening. Dels er metoden ved rødlistning ændret ganske betydeligt siden 1997, dels ligger der bag hver enkelt ændring en historie om en arts problemer eller succes. Fremgang for løvfrø og tilbagegang for pirol giver ikke et gennemsnit på nul. Man skal også være opmærksom på at rødlistestatus i Den danske Rødliste er en relativt grovkornet måde at gøre status for de danske dyr og planter. En uændret status kan dække over en betydelig fremgang eller tilbagegang i en bestand.

Når man gennemgår de 25 artsgrupper er der mange ændringer som kan tilskrives indførelsen af nye retningslinier for måden at vurdere på eller reelle ændringer i naturen. En række tilsyneladende ændringer skyldes at specialisterne har anvendt mere robuste og objektive kriterier, der er taget i brug siden 1997. Det har ført til at det samlede antal arter i de vurderede grupper som bedømmes som forsvundet eller truet i større eller mindre grad (558), er faldet i forhold til 1997. For andre arter

skyldes den nye status ændringer i levevilkårene, hvad enten disse ændringer er betinget af menneskets ageren eller af den naturlige dynamik.

Seks af de 2.209 arter er blevet kategoriseret som forsvundet siden sidste status i 1997. Tallet dækker over at urfugl reelt er forsvundet siden 1997. Sort stork og fiskeørn har i princippet ikke ændret status siden 1997, selv om arterne er flyttet fra henholdsvis kategorierne sjælden og akut truet til forsvundet. Det skyldes at kravet om regelmæssig ynglen, som er indført med de nye retningslinier, ikke var gældende i 1997. Bred blomsterbuk, urskovshvepsebuk og sortgrå hvepsebuk har ikke været registreret i Danmark i en længere årrække, men er af forsigtighedsmæssige grunde først nu kategoriseret som forsvundet. Urfugl må antages at være tabt for den danske fauna, mens sort stork og fiskeørn yngler uregelmæssigt i Danmark og måske er under genindvandring. Tre fuglearter er vendt tilbage til Danmark som ynglefugle efter 1997, nemlig drosselrørsanger, engsnarre og skestork – de to sidste begunstiget af en aktiv forvaltning af deres levesteder, herunder genopretningen af Skjern Å.

Seks nye artsgrupper på Den danske Rødliste

Seks grupper af arter, der ikke tidligere har været behandlet, er blevet vurderet i 2004. Deres status præsenteres på Den danske Rødliste. Det drejer sig om i alt 408 arter af edderkopper, græshopper, vandtæger, rovfluer, gællefødder og skivesvampe.

Hvorfor klarer nogle arter sig dårligt?

Den afgørende årsag til at arter er pressede er at deres levesteder ændres og forsvinder. Mange af de arter som klarer sig dårligt, optræder i små isolerede bestande. Derfor kan ”tilfældige” påvirkninger som tilgroning, dræning og fældning af træer blive kritiske. Hertil kommer at nogle dyr og planter er presset af indirekte påvirkninger i form af nedfald af kvælstof fra luften, ændring af driftsformer i land- og skovbrug mv.

Mange af arterne på Den danske Rødliste er fredede. Det gælder fx alle orkidéer, padder og krybdyr og de mest truede sommerfugle og torbister samt de fleste fugle. Derudover forsøger myndighederne også på anden vis at forbedre livsbetingelserne for dyr og planter. Amterne har fx gjort meget for at sikre vandhuller til padderne, og

der er også iværksat redningsplaner for hasselmus, fuglen engsnarre, sommerfuglen hedepletvinge, fiskearterne snæbel og laks og plantearten gul stenbræk.

Sådan bliver Den danske Rødliste til

Det er specialister inden for de enkelte plante- og dyregrupper som bearbejder oplysninger om arterne. De vurderer de enkelte arter efter nye retningslinier fra den internationale naturbeskyttelsesorganisation, IUCN (link: <http://www.redlist.org/>). De internationale retningslinier er tilpasset danske forhold. Det nye system er fagligt bedre, mere objektivt og sikrer større kvalitet i vurderingerne af arternes status, men er også mere arbejdskrævende at anvende for specialisterne.

Man skal være opmærksom på at specialisterne i vid udstrækning benytter et forsigtighedsprincip når de skal vurdere en arts status. De skal være sikre på at der er set efter i alle kroge af landet, før de placerer en art i kategorien ”forsvundet”. Tilsvarende skal en ny art have etableret sig i Danmark og have formeret sig i en sammenhængende periode på 10 år før den kan vurderes. På den måde undgår man at fx tilfældige strejfer kommer til at sløre billedet af hvordan Danmarks natur ser ud.

Hidtil er rødlisten udkommet i bogform ca. hvert 6. år. Som noget nyt begyndte DMU sidste år at lægge de opdaterede oplysninger på nettet en gang årligt. Den seneste rødliste fra 1997 omfattede 10.598 arter af planter og dyr ud af de i alt ca. 30.000 arter som menes at leve i Danmark. DMU vil hvert år i marts måned offentliggøre en liste over nyvurderede arter som tilføjes Den danske Rødliste.

Den danske Rødliste er det officielle navn for Miljøministeriets liste over danske planter, svampe og dyr, der er vurderet efter IUCNs nye retningslinier. Her kan man se hvilken rødlistestatus en art har og baggrunden for at den vurderes forsvundet eller mere eller mindre truet eller ikke truet.

/jcp

i: Biolog Peter Wind, pw@dmu.dk

Læs mere i vedlagte uddybning (link)

Se Den danske Rødliste (link)

Illustrationer:

Rosenrød vokshat (foto). Overdrev gror til når de ikke bliver afgræsset mere, og der er udsigt til at mange overdrev vil forsvinde i de kommende år. Rosenrød vokshat er en af de sjældne overdrevssvampe der er truet på grund af overdreven tilbagegang.

Sivhjulspinder (foto) overvintrer fortrinsvis i hule plantestængler, og er derfor mest almindelig i rørskove og i fugtige områder med høje, kraftige urter. Sivhjulspinder er således en af de arter der har gavn af at enge og moser i disse år gror til med stor hast.

Den danske Rødliste. Fordeling af vurderede arter 2003-2004. I alt 2468 arter.

